

Tussentijdse rapportage

NCM september – december 2023

Auteur: Jan Roefs, jan.roefs@mestverwaarding.nl, 06-51013712
Datum: 19 januari 2024
Voor: Financiers en Raad van Toezicht NCM

I. Algemeen

Met de start van kenniscentrum NCM in 2018 heeft Nederland een centraal aanspreekpunt gekregen voor het belangrijke en complexe onderwerp mestverwaarding. Hierdoor komt informatie beter bij elkaar en wordt deze uitgelegd, en komen mensen vanuit verschillende achtergronden beter met elkaar in contact. Zo ontstaat er beter een gezamenlijke kennisbasis en visie en dit helpt om tot betere samenwerkingsverbanden en initiatieven te komen. En dit draagt bij aan een sterke en circulaire en milieuvriendelijke landbouw. Bij NCM zijn Jan Roefs en Nicky Kamminga voltijds werkzaam en Rembert van Noort voor twee dagen per week. Voor projecten als de Inventarisatie Export en Verwerking Dierlijke Mest worden externen ingehuurd.

De afgelopen maanden is veel tijd besteed aan taken en de financiering van NCM in de jaren 2024-2026. De meeste toezeggingen voor financiering liepen namelijk tot eind 2023 en daarmee kwam er automatisch een go / no go-moment. We hebben eerder aangegeven dat uit een externe evaluatie het draagvlak voor voortzetting van NCM bleek en bevestigd werd wat onze taken, positionering en daarmee gewenste financieringswijze is. We hebben het afgelopen half jaar veel gesprekken hierover gevoerd, en we zijn verheugd en dankbaar dat het genoemde draagvlak ook is gebleken in de bereidheid om NCM te ondersteunen. Onze begroting van circa €500.000 per jaar (vergelijkbaar met die van 2021-2023) wordt voor het overgrote deel gefinancierd door donaties via subsidies en vanuit private organisaties. Dit wordt mogelijk gemaakt door: het ministerie van LNV, provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant, Limburg, Utrecht en Drenthe, POV, LTO Nederland, Coviva, Nevedi, SBK, Darling Ingredients, Rabobank en FrieslandCampina. Voor een zeer beperkt deel begroten we inkomsten uit projecten, adviezen e.d. De subsidieaanvragen zijn overigens nog niet allemaal definitief beschikt.

Bij de huidige taken komt een (wellicht omvangrijke) taak voor de taakgroep mestverwaarding en -verwerking van het landelijke Regieorgaan 'Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij'. Over de concrete invulling nemen we het voortouw voor de taakgroep en zijn we in gesprek met LNV.

Het bestuur van NCM (Jan Roefs) staat onder toezicht van een raad van toezicht. Deze heeft op 13 december vergaderd. Tijdens deze vergadering zijn de begroting en het jaarplan voor 2024 goedgekeurd.

Hieronder lichten we de belangrijkste activiteiten van het afgelopen trimester toe aan de hand van de belangrijkste functies van NCM:

- NCM als kenniscentrum
- NCM als aanjager van innovatie
- NCM als ondersteuner van kringlooplandbouw (i.r.t. mestverwaarding)

II. Taak 1: NCM als kenniscentrum

NCM vergaart en duidt relevante informatie, en hierbij is onze website www.mestverwaarding.nl een belangrijk medium. We plaatsen gemiddeld 10 à 15 artikelen per week met actualiteiten, resultaten uit studies, informatie van bedrijven enz. enz. Ook kan dat gaan over specifieke onderwerpen waar we vaak vragen over krijgen. Zo hebben we de afgelopen maanden informatiedocumenten geschreven over de afzet van mest naar de particuliere markt en over de opslag van digestaat op boerderijschaal, en hebben we een uitgebreid artikel geschreven over de emissies uit aan de bron gescheiden mest.

Ook is de jaarlijkse inventarisatie '[Export en verwerking dierlijke mest](#)' verschenen. Dit is een omvangrijk project waar we de stand van het land inzake de mestbalans en de mestverwerking in kaart brengen, waarbij we contact zoeken met alle mestverwerkingsinitiatieven. Voor het eerst hebben we hier ook informatie per provincie en over biogasproductie in meegenomen.

De website wordt zo'n 350 keer per dag bezocht. Iedere vrijdag verstuurt NCM een nieuwsbrief naar inmiddels ruim 1350 geabonneerden. Deze informatievoorziening wordt zeer gewaardeerd en tegelijkertijd is er zo iedere week contact tussen deze geïnteresseerden en NCM.

NCM vervult veelvuldig de rol van vraagbaak waarbij mensen met zeer uiteenlopende achtergronden hun vragen of ideeën kunnen bespreken met ons. We proberen hen te helpen met een antwoord, reflectie, het leggen van contacten en dergelijke. Meestal gebeurt dit per mail of telefonisch, maar ook hebben we hiervoor in deze periode zesentwintig één op één gesprekken gevoerd en hebben we op negen groepsbijeenkomsten gesproken. Voorbeelden van dit laatste zijn een bijeenkomst van biogasdeskundigen vanuit gemeenten en provincie Overijssel, een groep veevoederfabrikanten en de jaarvergadering van POV. Ook zijn we dertien keer specifiek geïnterviewd voor artikelen, zowel vakbladen als de algemene (landelijke) media.

Onlangs heeft een publicatie in Financieel Dagblad, overgenomen door tal van andere media, behoorlijk wat stof doen opwaaien over de te ontstane situatie in de mestmarkt, nu de gebruikruimte voor stikstof sterk wordt ingekrompen.

Van al deze contacten leren we steeds en wordt het netwerk steeds verder versterkt. Onze kennis en netwerk hebben we ook vergroot door deel te nemen aan Ramiran 2023 (toegepast wetenschappelijke conferentie over nutriëntenkringlopen) in Engeland in september en door een werkbezoek met o.a. mensen van LNV en uit het bedrijfsleven aan Ierland.

We hebben de afgelopen maanden geen eigen fysieke bijeenkomsten georganiseerd. Binnenkort wel: op 18 januari organiseren we een [symposium](#) in Zwolle. Deze informatie- en netwerkbijeenkomst wordt een ochtendprogramma, waarin we zelf een aantal zaken zullen presenteren en er daarnaast bijdragen komen van Wageningen (2x), Rabobank en het ministerie van LNV. Na een gezamenlijke lunch volgt er die middag een symposium / netwerkbijeenkomst van de 'zes zandprovincies'; hier leveren we ook een inhoudelijke bijdrage. De belangstelling is goed, getuige de aanmeldingen op het moment van schrijven.

Manuresource

Manuresource is een conferentie die iedere twee jaar wordt georganiseerd. Sinds 2019 is NCM een van de organisatoren, naast VCM, Universiteit Gent en Inagro uit België. Tijdens dit tweedaagse evenement komen ruim tweehonderd wetenschappers, beleidsmedewerkers en deskundigen uit het bedrijfsleven uit circa twintig landen bij elkaar om de laatste inzichten op het gebied van mestverwerking en -verwaarding met elkaar te delen. Afgelopen tijd is o.a. gewerkt aan het invullen van het programma en de organisatie van de zesde editie die op 20 en 21 maart zal plaatsvinden in het provinciehuis van Antwerpen. Op 22 maart volgt een mooie excursie naar drie bedrijven in Zeeuws- en Oost-Vlaanderen.

Wikimest

Wikimest is een project waarin we samenwerken met Wageningen Research, Groen Kennisnet en HAS Green Academy. Hierin ontwikkelen we een wiki met uitleg over technieken, producten, vakjargon en andere informatie over mest. Kortom: toegankelijke informatievoorziening over een moeilijk onderwerp.

De afgelopen maanden hebben we een groot aantal pagina's geschreven en gereviewd. Op 23 november hebben we een klankbord-bijeenkomst georganiseerd op het provinciehuis van Noord-Brabant om een reactie vanuit landbouw,

onderwijs, advies en overheden te krijgen. Men was erg enthousiast en er is duidelijk richting gegeven over de verdere aanpak. Verder is er een start gemaakt met een bijbehorende e-learning. Hierin wordt ook samengewerkt met AHA Leermiddelenbouwers. Na afloop van het project zal NCM Wikimest blijven onderhouden en Has Green Academy de e-learning. Wikimest zal op het NCM-symposium van 18 januari worden gelanceerd.

III. Taak 2: NCM als aanjager van innovatie

Innovatieagenda

In diverse gremia wordt nagedacht over de toekomst van de Nederlandse landbouw, en hier neemt mestverwaarding stevast een prominente plek bij in. Dat is ook logisch omdat mest aan belangrijke beleidsthema's raakt als stikstof, waterkwaliteit, kringlopen, klimaat, bodem, energie, voedsel en economie. Beter omgaan met mest, innovatie dus, is belangrijk om vooruitgang te boeken op deze thema's, en dit is ook bij een kleinere veestapel van toepassing.

Als NCM leveren we graag onze bijdrage op plekken waar aan innovatie en kennis wordt gewerkt. Belangrijke initiatieven in deze zijn de 'Versnellingsagenda Mest, Stallen en Emissies zandprovincies' en het recent gestarte convenant regieorgaan 'Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij'. Beide initiatieven zijn nauw aan elkaar gerelateerd, en beide initiatieven onderkennen het belang van mestverwaarding om tot een duurzame landbouw te komen. Bij de zandprovincies nemen we als adviseur deel aan de kerngroep en zijn we nauw betrokken bij verschillende initiatieven die hieruit voortkomen. Zo hebben we actief meegezocht aan het vormen van partners uit de akkerbouw en tuinbouw voor het deelproject 'Bemesten in Balans'.

Bij het regieorgaan is een taakgroep mestverwerking en mestverwaarding van start gegaan met een eerste bijeenkomst op 5 december. Op basis van de kennismaking daar en de eerste ideeën die toen zijn gevormd werken we nu, samen met LNV, aan het concreet maken van de taken, de activiteiten en de afbakening van deze taakgroep. In eerste instantie zal dit waarschijnlijk gaan om het maken van een aantal sectorvisies en een beter overzicht krijgen van lopende projecten en (doorbraak-) innovaties. Dit alles om te komen tot een betere kennis- en innovatieaanpak.

Jan Roefs van NCM is ook lid van het programmateam 'MMIP A1' (=kringlooplandbouw); de ingediende PPS-onderzoeksvoorstellen zijn in september weer beoordeeld ter advies aan het TKI-bestuur.

BSMO

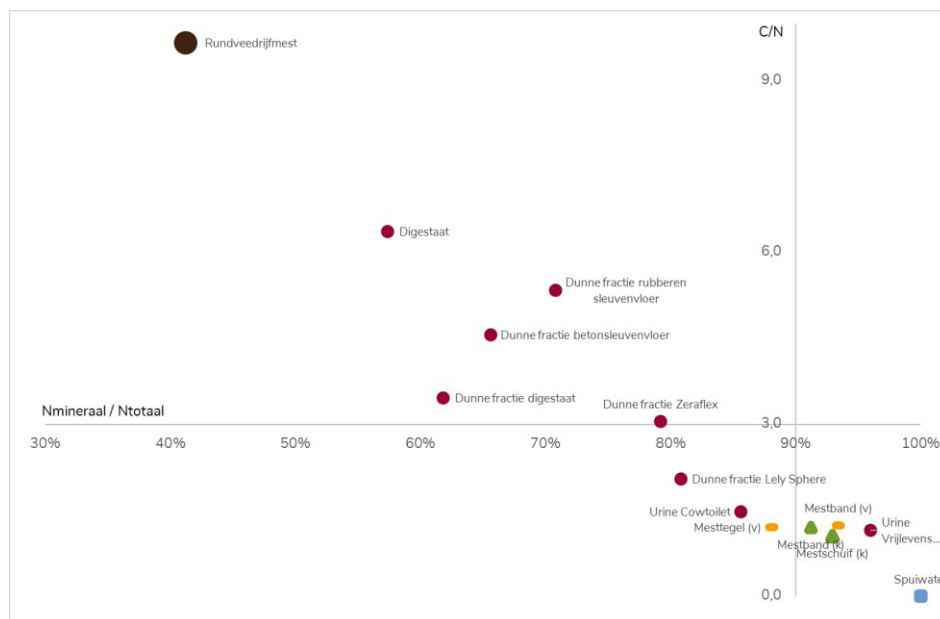
NCM is penvoerder van de [PPS Betere stal, betere mest, betere oogst \(BSMO\)](#). Met consortium – naast NCM bestaande uit LNV, vijf provincies, FME, BO Akkerbouw, ZLTO, Melkveefonds, SBK – zoekt Wageningen

Research naar de beste inzichten m.b.t. de meststromen uit nieuwe stalsystemen, veelal met scheiden van mest aan de bron. Dagontmesting is een kansrijke manier om emissies van ammoniak en zeker ook broeikasgassen te verlagen, maar hoe zit dat verderop in de keten met de mest? En wat zijn de economische en praktische kansen en uitdagingen?

De afgelopen maanden zijn nieuwe resultaten verschenen. Dit betrof o.a. de doorrekening van het gebruik van dunne meststromen op grasland, o.b.v. eerder een in het project gedaan teeltexperiment. Het bleek dat er een behoorlijk risico is op verliezen, m.n. door een hogere ammoniakemissie. Concreet zit de werking van deze stromen (zonder aanvullende bewerking) tussen die van onbewerkte mest en die van kunstmest in.

Een andere belangrijke stap is dat er aanvullend budget is gezocht en gevonden om het onderzoek dat vorig jaar is gedaan in WP1 kan worden herhaald en uitgebreid. Vorig jaar is er voor het eerst goed inzicht verkregen m.b.t de samenstelling van de verse meststromen uit de nieuwe stalsystemen. De betrouwbaarheid van de uitkomsten was echter beperkt door het lage aantal herhalingen; met dank aan aanvullend budget vanuit LNV en vier provincies kan dit onderzoek worden herhaald en uitgebreid door een aantal andere stalsystemen mee te nemen. Ook komt er hiermee een beter inzicht over de massabalansen van de meststromen, wat van belang is voor zowel de economie als de emissies.

In WP1 van BSMO zijn de meststromen uit nieuwe stalsystemen geanalyseerd. Deze grafiek laat zien dat sommige dunne meststromen wel en andere niet aan de RENURE-criteria voldoen. Dit jaar wordt dit onderzoek herhaald en uitgebreid door aanvullende financiering vanuit LNV en vier provincies. Ook de massabalansen worden dan beter in kaart gebracht.

IV. Taak 3: NCM als ondersteuner van mestverwaarding

Een van de huidige taken van NCM is om bedrijven te ondersteunen bij 'mestverwaarding', overigens zonder commerciële activiteiten te ontplooiën. In een circulaire economie dan wel kringlooplandbouw is het namelijk belangrijk om van de waarde van de producten (meststoffen) zo maximaal mogelijk te benutten.

Een voorbeeld is ondersteuning bij internationale markttoegang. Hiervoor brengen we 'Free Sales Certificaten' uit en nemen we deel aan o.a. het College van Deskundigen van kwaliteitssysteem Fertigarant en aan de werkgroep 'Implementatie EU Meststoffenverordening'.

Op allerlei manieren worden we benaderd door bedrijven die nieuwe producten ontwikkelen of die actief willen worden op nieuwe afzetmarkten (op allerlei plekken in de wereld). Hen helpen we dan met informatie e.d., maar meestal ook door ze in contact te brengen met relevante marktpartijen.

Een belangrijk onderwerp is en blijft RENURE (kunstmestvervangers); door de afbouw van derogatie en andere beleidsmaatregelen is het belang alleen maar groter geworden. Het is helaas zo dat de erkenning door de Europese Commissie nog op zich laat wachten. We krijgen hier veel vragen over vanuit de sector.

Zoals eerder hebben we gemeld werkt KIWA Verin aan een kwaliteitssysteem met certificering voor de producenten ervan. NCM zit de werkgroep voor en ook de financiering van KIWA en andere kosten loopt via NCM. Op 24 januari organiseren we een bijeenkomst om de concept-documenten in een breder verband te bespreken.

